

Køge

1973 - 1989

- på vores måde

HIT MED HISTORIEN 8

GLIMT FRA DIN BY I GAMLE DAGE

Køge

1973 - 1989

-på vores måde

af Troels Gollander
redaktion: Birte Broch

HIT MED HISTORIEN 8

Køge 1973-1989

Hit med Historien 8

© Troels Gollander og
Køge Byhistoriske Arkiv
Redaktion: Birte Broch
Grafisk tilrettelæggelse:
Thora Fisker, Grafisk Design
Tryk: Specialtrykkeriet Arco
A/S, Skive. 2017
ISBN 978-87-90252-64-9

Omslag: Byggeren 1973. Børn
på byggelegepladsen på Parkvej
i Køge. (Mogens Sørensen/Køge
Byhistoriske Arkiv).

Kopiering fra denne bog må kun
finde sted på institutioner, der
har indgået aftale med Copydan,
og kun inden for de i aftalen
nævnte rammer.

Find supplerende oplysninger og
opgaver på Hit med historiens
hjemmeside:

www.hitmedhistorien.dk

En stor tak for hjælpen til alle de
børn, unge og voksne, som har
hjulpet med tekst og billeder.
Specielt tak til dem, der har
bidraget med egne erfaringer fra
tiden 1973-89.

En særlig tak til Lars Kjær og de
andre dygtige og hjælpsomme
medarbejdere og frivillige på
Køge Arkiverne.

INDHOLD

Køge 1973-89	4
700 år på Torvet	8
Industriby	12
Miljø og aktivisme	20
Ungdomsoprør	24
I skole	28
Børn og unge	32
Fritid	36
Nye måder at bo på	50
En by i udvikling	54
Køge 1989	62
Om Hit med Historien	64
Henvisninger	66

Køge 1973-89

17 år er lang tid. I løbet af de 17 år fra 1973 til 1989 skete der rigtig mange ting. Der skete meget ude i den store verden – altså globalt. Der skete meget i Danmark – altså nationalt. Og der skete meget i Køge – altså lokalt.

En af de nye ting for perioden var, at det hele hang meget mere sammen – det globale, det nationale og det lokale.

I 1973 fandtes der ikke mobiltelefoner og internet, men de fleste mennesker havde fået et fjernsyn ind i stuen. Der var kun en dansk tv-kanal, nemlig Danmarks Radio. Men det var nok til, at man i Køge kunne følge med i, hvad der skete i resten af verden. Så da de fire medlemmer i popgruppen The Beatles i slutningen af 1960'erne fik langt hår og gik i en bestemt slags tøj, så smittede det også af på de unge i Køge.

I USA havde de unge gjort oprør mod krigen i Vietnam med budskabet "Make Love – Not War". Der var startet et ungdomsoprør. De unge ville gøre tingene på deres egen måde: Det betød også, at eleverne i Køges skoler skulle lære at tænke selv!

Tankerne fra ungdomsoprøret om frihed, lighed og fællesskab fortsatte langt ind i 1970'erne. Ja, måske var det i virkeligheden først for alvor her, at det slog igennem i Køge.

I 1980'erne blev de unge til gengæld kaldt for nå-generationen. Mange af de voksne mente, at de unge i 80'erne havde nok i sig selv og hinanden. De havde ingen holdning til, hvordan samfundet skulle indrettes.

Unge ved Køge Å.

Krøller og store
briller skulle der til
i 1988.

Alle de strømninger, der var i Danmark og i resten af verden i de 17 år fra 1973 til 1989, påvirkede også børn, unge og voksne i Køge. Men hvad skete der så helt præcist i Køge fra 1973 til 1989? Hvad var det vigtigste? Ja, det kommer helt an på, hvem man spørger. Der vil være lige så mange historier om Køge, som der er køgensere. Alle har oplevet byen og dens udvikling på hver deres måde. Denne bog giver ét bud på, hvad der skete i Køge fra 1973 til 1989 - og hvad der var det vigtigste!

Ny cykel og ny knallert var den store drøm i 1973.

Pigefødselsdag i 1974. Dagens hovedperson fylder 11 år.

Byen vokser

I løbet af 1960'erne havde de fleste mennesker i Køge fået det økonomisk bedre. Mange fik råd til at flytte i eget hus eller i en af de helt nye lejligheder, som var blevet opført. Byen voksede.

Herfølge, Lellinge, Sædder, Højelse, Ølsemagle og andre mindre byer rundt om Køge blev en del af Køge Kommune i 1970. Men byen voksede også, fordi mange mennesker flyttede til selve Køge by. Nogle flyttede fra København for at få mere plads og en billigere bolig. Andre flyttede ind fra landet for at arbejde på en af de mange virksomheder i Køge eller på en skole, i en børnehave eller på kommunen. Der kom flere offentligt ansatte i takt med, at det danske velfærdssamfund blev opbygget. Antallet af ansatte i Køge Kommune voksede kraftigt i 1960'erne og op gennem 70'erne.

Mange af de nye på arbejdsmarkedet var kvinder. De havde tidligere passet hus og børn, men nu var der brug for deres arbejdskraft uden for hjemmet. Derfor fik Køge Kommune også travlt med at bygge vuggestuer og børnehaver.

FAKTA

I perioden fra 1973 til 1989 steg indbyggertallet i Køge fra cirka 33.000 til cirka 36.000.

Men befolknings-sammensætningen var ikke den samme i hele perioden. I 1980'erne faldt antallet af børn og unge, hvilket førte til skolelukninger.

Det var gode tider med arbejde til alle, bedre bolig og måske en lille bil i indkørslen. Nogle familier havde endda råd til at tage en uge på ferie. Der var fremgang på næsten alle områder. Kun de ældste køgensere huskede de hårde år i Køge under 2. Verdenskrig og i årene derefter.

Men netop i 1973 skete der noget ude i den store verden, der fik indflydelse på livet i Køge. I oktober måned udbrød der krig i Mellemøsten. Størstedelen af verdens olie kom fra lande i Mellemøsten, og olieprisen blev i løbet af få måneder næsten firdoblet. Der blev talt om en oliekrise.

Verdens rige lande var afhængige af billig olie. Det var den energikilde, man brugte til opvarmning af huse og til fremstilling af brændstof til biler, tog og fly. Fabrikkerne i Køge brugte også masser af olie til fremstilling af varer. Næsten 90 % af Danmarks energiforbrug blev dækket af olie fra Mellemøsten.

Sæbekasseløb på Køge Torv ca. 1985.

Side 6:

To nye borgere i Køge.

Dem kom der mange af i 1970'erne, men i løbet af 1980'erne faldt børnetallet.

Foto 1986.

700 år på Torvet

Køge Torv er Danmarks største torv uden for København, og det har altid været byens mødested. I bogen om Køge i middelalderen står der: *På torvedage var Torvet fyldt med mennesker. Der blev handlet, spist og drukket.* Sådan var det også i 1988, da Køge kunne fejre sit 700 års jubilæum som købstad.

En købstad er en by, som på et tidspunkt har fået nogle helt særlige rettigheder. Det betød for eksempel, at Køge fik eneret på handel og håndværk i området. Kongen gjorde flere danske byer til købstæder, og det var med til at udvikle landet. Men han gjorde det ikke kun for at være flink. Han gjorde det også, fordi han så kunne opkræve skat i købstæderne og dermed få penge i egen kasse.

Torvedag 1974.

Hugos Gård 1973.

Torvedag 1987.

Køge – et livligt miljø

I anledning af 700 års jubilæet havde byen udskrevet en konkurrence om det bedste slogan. Vindersloganet blev *Køge – et livligt miljø*.

I løbet af festugen fra den 4. til den 10. juli 1988 var der en masse arrangementer på Torvet, i Lovparken, ved havnen og i de små hyggelige gårde. Byen og dens indbyggere fejrede sig selv.

Dronning Margrethe kom til byen og åbnede en udstilling med egen kunst i Køge Skitsesamlings nyåbnede lokaler på den tidligere Brochmands Skole. Kim Larsen, Gnags, Brødrene Olsen og andre store danske navne spillede op til dans og fællessang. På Torvet blev der serveret salat til over 3.500 mennesker. En lokal kok kom i Guinness Rekordbog, da han sammen med en håndfuld hjælpere lavede verdens største omgang blandet salat på 2,5 tons.

Siden 1983 havde S-toget kørt direkte til og fra Køge, og borgmester Jørgen Jørgensen fortalte stolt, at den ikke kun transporterede mange køgensere til og fra deres arbejde i København. Nej, masser af københavnere og andet godtfolk kom til Køge for at handle på Køge Torv. Specielt om lørdagen var den store brolagte plads en myretue af mennesker mellem boder med blomster og grønsager.

KØGE
ET
LIVLIGT
MILJØ

1288-1988

Borgmesteren var blandt de første til at smage på salaten.

Brødrene Olsen spillede til jubilæet. Dette foto er fra en byfest ca. 1985.

Køge var ganske vist også kendt i resten af Danmark for de mange store industrier, hvoraf et par stykker havde givet byen et halvdårligt ry på grund af forurening. Men borgmesteren slog fast, at industrien havde været med til at bringe Køge ud af fattigdommen. Ja, selv de dårlige tider havde haft deres fordele for byen. Fattigdommen var grunden til, at man i Køge ikke havde haft råd til at rive de gamle bindingsværkshuse og købmandsgårde ned og erstatte dem af nye bygninger af beton.

På den måde fremstod Køge i jubilæumsåret 1988 som en lille perle på Østsjælland.

Dronning Margrethe besøgte Køge, og en stolt borgmester viste byen frem.

Industriby

I 1973 var Køge en af Danmarks vigtigste industribyer. Byens beliggenhed havde gjort det til noget nær det perfekte sted at placere en fabrik. Via Køge Havn kunne man transportere råvarer ind til fabrikkerne og færdigvarer ud til resten af verden. Fabrikkerne blev lagt i et område, hvor man let kunne sende spildevand ud i havet. Og da vinden i Danmark ofte kommer fra vest, ville røgen blæse væk fra land. Det var altså langt fra tilfældigt, at byens tre store industrier lå ud til kysten. De tre store industrier var Junckers Savværk, Codan Gummi A/S og Kemisk Værk Køge.

Køges placering ud til havet har haft stor betydning for byens udvikling. Foto fra 1980'erne.

Codans sprøjteafdeling.
Foto 1982.

I 1973 lå der også et stort slagteri i Køge. Det hed Køge Andels Svineslagteri, men de fleste kaldte det bare for Andelsslagteriet eller Slagteriet. I 1963 slagtede man intet mindre end 250.000 svin om året. Slagteriet var en stor og vigtig arbejdsplads og bindeled mellem land, by og den store verden. De mange svin blev transporteret ind fra de mange gårde i området, slagtet og forarbejdet til pølser og bacon og solgt i Danmark og en række andre lande. Specielt i England var de glade for dansk bacon.

De færreste mennesker brokkede sig over, at Køges industrier forurenede luften og havet. Der lugtede bare af penge og arbejdspladser. Man levede med, at der i badevandet var gult støv og træsplinter fra Junckers og ulækre blodklumper fra Slagteriet.

I starten af 1970'erne kom der dog større fokus på miljø og vandkvalitet. Det skete blandt andet på grund af hensynet til turister og campister. I de lokale aviser blev der skrevet, at Køge Kommune måtte gøre noget for at leve op til byens gamle motto: "Den gamle by ved den friske strand".

Jens Peter Christensen kunne i 1987 fejre 50 års jubilæum på Junckers. I de fleste år passede han den maskine, der ses på billedet.

Gæstearbejdere

Det var gode tider for industrien. De var faktisk så gode, at der manglede arbejdskraft. Flere og flere unge fik en uddannelse, så der manglede helt almindelige arbejdere på Køges virksomheder. I 1970 udtalte ledelsen på slagteriet til Dagbladet, at gæstearbejderne var blevet deres redning: *Til afhjælpning på arbejdskraftsituationen ansatte vi en del gæstearbejdere, som vi oplærer henholdsvis i det praktiske arbejde og på kurser, og vi håber herigennem at kunne have god arbejdskraft i en årrække.*

På slagteriet var problemet, at man ikke bare kunne lade svinene stå ude hos landmændene. Når svinene havde en bestemt størrelse, skulle de slagtes. De mange svin blev til 30 tons pølser, rullepølser og leverpostej om ugen. Slagteriet havde tilmed udvidet produktionen med slagtning af okser og kalve, der bl.a. blev eksporteret til Italien.

I starten brugte man ordet "fremmedarbejdere" om disse unge mænd, der kom til Køge og resten af Danmark fra primært Tyrkiet. Men ordet blev betragtet som nedladende, så det blev langsomt udskiftet med "gæstearbejdere". Mange af gæstearbejderne i Køge kom fra et bestemt område lidt øst for Tyrkiets hovedstad, Ankara.

I starten var der stort set kun mænd, og de blev indkvarteret på vandrerhjemmet og rundt omkring på værelser og i sommerhuse. Men efter 1973 fik udenlandsk arbejdskraft ikke længere lov til at komme til Danmark. Til gengæld fik gæstearbejderne lov til at blive og til at få deres familie til

FAKTA

I 1970 var der omkring 300 tyrkiske statsborgere i Køge Kommune.

Det tilsvarende tal i 1980 var 411.

På det tidspunkt var der fortsat næsten dobbelt så mange mænd som kvinder.

I 1989 boede der 838 tyrkiske statsborgere i Køge Kommune. Der var stort set lige mange mænd og kvinder, og 180 var børn og unge under 17 år.

Tre børn med tyrkisk baggrund klar til skolestart i 1985.

Danmark. Det kalder man familiesammenføring. Mange af de tyrkiske mænd fik en kone til Danmark, og på den måde blev gæstearbejdere til indvandrere.

I Køge bosatte mange af indvandrerne sig i lejligheder i Ellemarken, og da krisen startede i 1970'erne var det ikke længere så let at få et arbejde. Det blev derfor sværere for indvandrerne at lære dansk og blive en del af det danske samfund.

Der blev ansat gæstearbejdere på alle Køges store virksomheder. Her er det Codan Gummi A/S. Foto 1982.

Denne "fremmedarbejderbutik" lå i mange år i Nørregade. Foto 1988.

De sidste slagtesvin

I mange år havde slagteriet haft et slagteriudsalg, der lå i Nørregade, men i 1972 måtte det lukke. Allerede på det tidspunkt vidste man godt, at det ikke længere gik så godt på slagteriet.

I 1974 måtte slagteriet melde ud, at der var en afsætningskrise. Man kunne simpelthen ikke få solgt de producerede varer. I første omgang ramte det de 60 mand i forædlingsafdelingen (i daglig tale kaldet pølsefabrikken). Og det endte med, at en del af arbejderne på slagteriet blev tvunget til at tage en ugentlig "fridag", hvor de var arbejdsløse.

Slagteriets tillidsmand udtalte:

Der er blevet oparbejdet et lidt for stort lager af bl.a. wienerpølser, som fabrikken har ønsket afsat inden der iværksættes en ny produktion. Vi stod faktisk overfor det valg, at enten skulle der afskediges 50 procent af de ansatte i forædlingsafdelingen eller også måtte vi gå over til fire-dages uge.

Køge Andels Svineslagteri fik en lang historie i byen. Det blev indviet helt tilbage i 1889, hvor den var et hypermoderne slagteri med eget elværk. De første svin blev slagtet i 1890, og det første år slagtede man næsten 10.000 svin. Da produktionen var størst i 1960'erne, slagtede man over 250.000 svin om året. Men i august 1976 blev det sidste svin slagtet i Køge. Produktionen blev flyttet til det større og mere moderne slagteri i Ringsted. Året efter blev bygningerne i Køge revet ned.

Det sidste svin blev slagtet på Køge Andels Svineslagteri i 1976 og i dagens anledning pyntet med Dannebrog.

Slagteriudsalget i Nørregade 51 lukkede i 1972. Der lå også et på Torvet, men det blev nogle år senere solgt til en privat slagter.

Tvunget på ferie

Slagteriet var ikke den eneste af Køges store virksomheder, der var i krise i 1974. På Junckers Savværk måtte de sende 800 arbejdere på en uges ufrivillig ferie. Krisen i byggebranchen betød en kraftig nedgang i produktionen på den store virksomhed.

Også hos Helleesen, der producerede batterier, havde man været nødt til at sende arbejderne på ufrivillig ferie. Helleesen lå på Tigervej, og her blev der produceret batterier fra 1965 til 1987. I de glade 60'ere var der brug for batterier til alle de nye elektroniske dimser, som blev hvermandseje, transistor-radioer, båndoptagere osv. Med gode batterier kunne man bevæge sig frit omkring uden brug af ledning til en kontakt.

Der arbejdede mange kvinder på Helleesen, og de fik typisk en lavere løn end mændene. Men som så mange andre danske fabrikker kunne de alligevel ikke konkurrere på lønninger med landene i Asien, og produktionen af batterier blev flyttet til Malaysia.

Heldigvis gik det bedre hos Codan Gummi A/S i starten af 1970'erne, hvor man i modsætning til de fleste andre steder i Danmark kunne øge antallet af beskæftigede som følge af en stigning i produktionen.

Helleesen logo var en flot tiger, der gav navn til Tigervej.

Mange af de anstattede på Helleesen var kvinder. Foto fra 1980'erne.

Arbejdsløshed

I starten af 1970'erne havde de fleste i Køge oplevet en velfærdsfremgang. De var simpelthen blevet rigere. Pengene blev brugt til såkaldte forbrugsgoder. Familierne købte fjernsyn, køleskabe, fryserne og nye møbler. Ja, der blev også købt pladespillere, båndoptagere, radioer osv. Det kunne også ses i Køges gader, hvor der dukkede nye butikker op, der solgte den slags moderne elektronik.

De fleste troede, at den gode økonomiske udvikling og forbrugsfesten ville fortsætte. Men i 1973 blev forbrugsfest afløst af oliekrise. Efter en periode med manglende arbejdskraft opstod der en arbejdsløshed, hvor ikke mindst de unge blev ramt. I 1982 var der omkring 220.000 arbejdsløse i Danmark. Det var 10 gange så mange som før oliekrisen. Specielt de unge blev ramt. På et tidspunkt var næsten 100.000 unge danskere uden arbejde.

Pristigningen på olie var ikke den eneste grund til, at der blev skabt økonomisk krise og arbejdsløshed. Der var simpelthen også en grænse for, hvor mange varer man kunne sælge. Markedet var ved at være mættet med alt fra pølser til trægulve. Allerede i løbet af 1960'erne måtte en del danske fabrikker lukke eller skære ned på antallet af medarbejdere. Men i starten kunne det ikke aflæses på arbejdsløshedstallene. Mange nyuddannede blev ansat i det offentlige – altså i stat og kommune. Der var brug for pædagoger i børnehaverne, lærere på skolerne, sygeplejersker på sygehusene osv. osv.

FAKTA

I 1984 kunne man i Dagbladet læse, at blandt unge under 20 år i Køge Kommune var arbejdsløsheden steget 57 % i løbet af et år. I alt var over 2000 mennesker i kommunen uden arbejde. Foruden de unge var specielt kvinderne hårdt ramt.

Kvinder i Køge på arbejdsløshedskursus i 1982.

Demonstration på Torvet ca. 1989.

Det kostede masser af penge – også flere end stat og kommune fik ind i skat. Men dem lånte man bare i udlandet. I 1973 var Danmarks gæld til udlandet på 20 milliarder kroner. Problemet var bare, at der også var krise i de lande, som virksomhederne i Køge skulle sælge deres varer til. Tilmeld måtte man bremse byggeriet for ikke at bruge for mange penge. Det gik ud over en virksomhed som Junckers, der netop fremstillede gulvbrædder til nye huse og bygninger.

Borgmester Jørgen Jørgensen holder tale på Codan Gummi A/S ca. 1986.

Miljø og aktivisme

I løbet af 1970'erne kom der større fokus på miljøet. Det var begyndt at gå op for folk, at det havde konsekvenser for natur og miljø, at vi brugte løs af energikilder som kul og olie. Men var atomkraft et alternativ? Det ville i hvert fald skabe mindre luftforurening at fremstille strøm på et atomkraftværk. Men skulle Danmark have atomkraft? Hvor skulle det første atomkraftværk så opføres?

En lille flok miljøaktivister i Køge kom til at spille en afgørende rolle, da det skulle afgøres!

I Sverige havde man allerede opført det første atomkraftværk og et mere var på vej i Barsebäck lige ovre på den anden side af Øresund. Flere danske eksperter pegede på, at man med fordel kunne opføre Danmarks første atomkraftværk på Stevns. Det kunne stå klart allerede i 1980.

En undersøgelse blandt den danske befolkning viste, at hele 67 % var positive i forhold til den nye energiform.

Henrik Kureer (født 1954) fortæller: ***I 1974 var Organisationen til Oplysning om Atomkraft (OOA) startet i København. Foreningen arbejdede imod atomkraft i Danmark, og et par år efter var jeg med til at få en lokalafdeling op at stå her i Køge. Lokalafdelingen i Køge bestod af 10-15 unge mennesker. Vi skrev læserbreve, lavede brochurer og arrangerede protestdemonstrationer mod atomkraft.***

Højdepunktet var atomkraftmarchen fra Stevns til København i 1978: Vi startede den 25. august, hvor 5-600 unge mødte op med bannere i Rødvig på Stevns. På bannerne stod der "Atomkraft – Nej tak" og "Hvad skal ind? Sol og vind". Planen var at gå fra Stevns, hvor politikerne jo havde planer om at opføre et atomkraftværk og ind til Christiansborg i København.

Flere hundrede gik fra Stevns til København for at protestere mod planerne om at opføre atomkraftværker i Danmark.

Første del af turen gik til Køge, hvor vi havde arrangeret demonstration på Torvet. Her blev der sunget slagsange og holdt taler. Vi overnattede på Køge Gymnasium, inden turen fortsatte ind mod København. Da folkemængden tre dage efter starten på Stevns nåede Christiansborg Slotsplads, var der samlet over 25.000 mennesker. Også her stod den på musik og taler.

Kampen mod atomkraft fortsatte i årene efter, og i 1985 kunne de i OOA glæde sig over, at protesterne havde båret frugt. Folketinget vedtog, at atomkraft ikke skulle indgå i den danske energiplanlægning.

Gift-panik i Køge

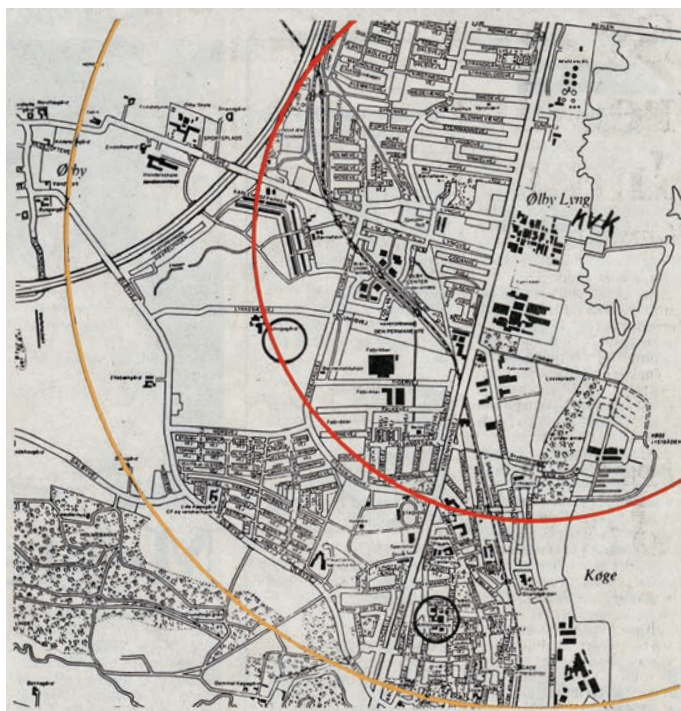
I løbet af 1970'erne og 80'erne var der flere gange fokus på forureningen fra Kemisk Værk og Junckers, som sendte forurenede spildevand ud i Køge Bugt. Men i marts 1987 kom køgenserne for alvor på barrikaderne i forbindelse med, at Kemisk Værk ville starte produktionen af et nyt ukrudtsmiddel. To år tidligere havde der været et giftudslip fra en kemisk virksomhed i den indiske by Bhopal. Det havde kostet mindst 2000 mennesker livet. Kunne noget tilsvarende ske i Køge? Dagbladet skrev om gift-panik i Køge!

Direktøren fra Kemisk Værk mente nu ikke, at der var nogen grund til panik. Han fortalte glad, at han tog det helt roligt, selv om han boede lige i nærheden af fabrikken. I øvrigt havde Miljøstyrelsen givet dem tilladelse til at starte produktionen af det nye ukrudtsmiddel. Men det beroligede ikke beboerne. De mente, at politikerne i byrådet måtte gøre noget.

Demonstration mod planerne om produktion af et nyt ukrudtsmiddel på Kemisk Værk i 1987.

FAKTA

Typisk for den tid blev der oprettet flere borgergrupper, der kæmpede mod planerne på KVK om at fremstille det nye ukrudtsmiddel herbaphen med indhold af det farlige stof MTI. En af dem hed "Bekymrede borgere i Køge".

Dagbladet bragte den 4. marts en tegning, der viste, hvad der ville ske i tilfælde af et voldsomt udslip på Kemisk Værk. Den store cirkel med en radius på **2,5 km** blev kaldt **afspærringszonen**. Den lidt mindre cirkel med en radius på **1,5 km** blev kaldt **dødszonen**.

– og Frederik VII på Torvet holder med demonstranterne i 1987.

Tirsdag den 3. marts var der en større demonstration foran Kemisk Værk. Lokale borgere og 150 elever og lærere fra Køge Handelsskole var mødt op med skilte, hvor man bl.a. kunne læse "Stop Bhopal-giften". Ifølge politiet varede demonstrationen nu ikke så længe på grund af det kolde vejr.

Samme aften mødte over 600 bange og vrede mennesker op i Teaterbygningen, hvor byrådet skulle stilles til ansvar. Stemningen var på kogepunktet, men aftenen endte dog med klapsalver og jubel, da borgmester Jørgen Jørgensen kunne fortælle, at byrådet også ville sige nej til produktion af den nye gift. I virkeligheden var det ikke byrådet, der havde magt til at træffe beslutningen. Men presset fra politikere og borgere i Køge betød, at giften aldrig blev produceret på Kemisk Værk. I 1984 skiftede værket i øvrigt navn til Sun Chemical A/S, men de fleste lokale omtalte det stadig som Kemisk Værk.

Ungdomsoprør

Tidligere vidste unge i Køge godt, hvad de skulle lave, når de var færdige med skolen. De skulle ud og have et arbejde. Hvis man var dreng, kunne man få job på en af byens virksomheder. Hvis faren arbejdede på Junckers, Codan eller Kemisk Værk, kunne han måske skaffe sønnen en læreplads. Der var også arbejde til pigerne. Men mange af dem stoppede med at arbejde, når de blev gift. Der var nok at tage sig af derhjemme. Der skulle passes børn, laves mad og gøres rent.

Elever på Teknisk
Skole på Islandsvej
i 1987.

Men op gennem 1960'erne skete der store ændringer. Flere og flere unge fik en uddannelse. Da de første 60 elever startede på det nybyggede Køge Gymnasium i 1964, var man i tvivl om, hvorvidt der var elever nok til det fine gymnasium. Men det var der. I 1973 gik 15 % af Køges unge direkte videre fra folkeskolen til gymnasiet. Den udvikling fortsatte op gennem 1980'erne og frem til i dag. En større og større andel af de unge i 9. og 10. klasse vælger en gymnasial uddannelse.

I Danmark var det først og fremmest unge fra venstrefløj, der var aktive i ungdomsoprøret. De ønskede et andet Danmark med mere lighed. De talte om klassekamp, hvor arbejderne skulle gøre oprør mod fabriksejerne, som udnyttede og undertrykte arbejderne. Men ungdomsoprøret satte også fokus på forbrugersamfundet, forurening, kønsroller og kvindefrigørelse.

Elever på Køge Gymnasium omkring 1980. De har skrevet en rapport om bolig-situationen.

Kvindekamp

Kvindekampen var en vigtig del af ungdomsoprøret. Nogle af dem kaldte sig rødstrømper, og de kæmpede mod undertrykkelse af kvinder og for lige rettigheder for mænd og kvinder. Nu skulle kvinder ikke længere bare være pyntedukker, som gjorde hvad mænd sagde. Kvindekampen kom også til Køge.

Meta Liv Skensved (født 1957) fortæller: *Vi var nok omkring 40-50 aktive kvinder i den lokale kvindekamp. Jeg boede selv i et socialistisk kollektiv med andre kvinder, og jeg var med til at starte en kollektivbutik i Køge. Vi oprettede såkaldte basisgrupper, hvor vi talte om alt det, der var vigtigt for kvinder. Et af de store samtaleemner var, hvorvidt klassekamp eller kvindekamp var vigtigst. Kvindekampens vigtigste parole var: "Ingen klassekamp uden kvindekamp".*

Vi arrangerede kvindefestivaler og udgav et kvindeblad: I det første nummer kan man bl.a. læse: "Som forholdene er, er det nu som aldrig før blevet meget vigtigt, at mænd og kvinder bliver klar over deres egen situation, og at de bevidstgør sig. Men da kønnene, når de er sammen, ser hinanden i bestemte roller og således er forblindet af deres eget syn på hinanden, må de bevidstgøre sig hver for sig.

Forsiden og bagsiden på første nummer af "Kvinder i Køge", der udkom i marts 1977.

I 1974 var der kvindefestival i Fælledparken. Sloganet var:

"Ingen kvindekamp uden klassekamp. Ingen klassekamp uden kvindekamp".

Derfor har kvindebevægelsen sin berettigelse, kvinder må lære hinanden at kende, snakke med hinanden, udveksle meninger, diskutere deres situation".

Bladet skulle være et alternativt dameblad, der gav kvinder i Køge mulighed for at mødes, lære hinanden at kende, til at ytre sig, til at danne sig en mening og til at formulere sig.

Forsiden var en tegning fra en kvindefilm, der var blevet vist på Kvindernes internationale kampdag den 8. marts på Køge Bibliotek. 43 kvinder, 6 mænd og 1 barn var mødt op.

I Dagbladet stod der: **Køge Kvindegruppe består af 25 kvinder, der holder fællesmøde den første søndag i hver måned. Gruppen er delt op i fire basisgrupper, der hver især bestemmer, hvad de vil arbejde med. Formålet med gruppen er ikke at isolere kvinder fra andre sammenhænge, men at gøre dem stærkere i disse.**

Meta Liv Skensved fortæller videre: **Det handlede meget om at blive bevidstgjort og bevidstgøre andre - altså om at få andre kvinder til at tænke over deres egen situation. Alt var politisk. Det var også meget vigtigt for os at gøre os uafhængige af mændene. Vi ville selv gøre tingene – også det praktiske og håndværksmæssige.**

Bogen "Kvinde kend din krop" blev læst af både voksne kvinder og unge piger.

Fra en kvindefestival i Køge midt i 1970'erne.

I skole

Tankerne fra ungdomsoprøret havde bredt sig til skolerne. Tidligere var mange timer gået med at lytte til lærerne, skrive ned og regne opgaver. Ingen spurgte eleverne, hvad de selv kunne tænke sig at lære, eller hvordan det skulle ske. Eleverne sagde hr. eller fru til lærerne og rejste sig fra deres plads, når inspektøren trådte ind i lokalet.

I starten af 1970'erne kom der mere ligestilling på skolerne. Nu skulle både drengene og pigerne have sløjde, håndarbejde og husgerning. En ny folkeskolelov i 1975 betød også, at alle elever skulle fortsætte sammen efter 7. klasse. Før den tid havde man delt klasserne, så de fagligt dygtigste kom i realafdelingen. 8. klasse hed 1. real, 9. klasse 2. real og 10. klasse 3. real. En del elever gik på gymnasiet efter 2. real. De mindre fagligt dygtige kom i de almene klasser efter 7. klasse.

I den nye skolelov fra 1975 blev der også lagt vægt på, at undervisningen skulle give eleverne lyst til selv at lære, tænke selvstændigt, tage stilling og udfolde deres fantasi. Skolen skulle forberede eleverne på at være medbestemmende "i et demokratisk samfund." Der blev oprettet elevråd på alle skoler, og gruppearbejde blev en vigtig del af undervisningen.

Det var vigtigt, at eleverne kunne lide at gå i skole, og at de ikke var bange for lærerne. Eleverne skulle tænke selv og have deres egne meninger.

FAKTA

Elevtal i Køge Kommune

1980: 6009 (1,7 %)

1985: 5461 (3,0 %)

1989: 4419 (6,3 %)

Antallet af elever i Køge Kommune faldt i løbet af 1980'erne.

Tallene i parentes angiver andelen af tosprogede elever.

Tøxen Skole 1988.

2. real b. fra
Søndre Skole
1973/74.

8.d fra
Hastrupskolen
1988/89.

De faldende børnetal i 1980'erne betød, at Boholte Skole fik et kort liv. Da skolen lukkede, blev elever og lærere flyttet til enten Hastrup Skole eller Ellemarkskolen.

De to gamle byskoler – Brochmands Skole og Tøxens Skole – blev lagt sammen i 1988 og kaldtes fremover Sct. Nicolai Skole. Køge Skitisesamling overtog den gamle hovedbygning fra Brochmands Skole. Det skete i etaper fra 1988 og blev ledsaget af protester fra forældrene. I dag kaldes Køge Skitise-samling for KØS, Museum for kunst i det offentlige rum.

En lærer fortæller

Søren Lond (født 1942), der har været lærer på Ellemarkskolen fra 1970 til 2005 fortæller: *I slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne flyttede mange mennesker til Køge. Boligerne var billige, og det var nemt og billigt at tage bussen til arbejdet i København. Det betød bl.a., at der var flere børn, og at det blev nødvendigt at bygge nye skoler. Tøxens og Brochmands skoler havde været der i mange år, og i slutningen af 50'erne kom Søndre Skole til. Ellemarkskolen var helt færdigbygget i 1970. Men det var slet ikke nok. Inden længe var også Hastrupskolen og Boholteskolen klar til at modtage elever, og i Herfølge byggede man Holmebækskolen.*

På de nye skoler blev der ansat mange unge lærere, som ikke bare gjorde som tidligere. Vi planlagde en masse emnearbejde, hvor eleverne skulle arbejde sammen på tværs af klasser og alder. Der var emneuger, hvor hele skolen blev lavet om til et indianerland, en stenalderboplads, en middelalderby eller et minisamfund med egne fabrikker, egne penge, eget postvæsen osv. Meget undervisning foregik uden for skolen. Vi var ude på virksomheder, bondegårde eller i skoven og ved stranden.

I løbet af 80'erne blev EDB et valgfag, hvor de større elever kunne stifte bekendtskab med computere et par timer om ugen. Men på det tidspunkt var computere stadig ikke en del af den almindelige undervisning.

EDB-undervisning
ca. 1985.

Skoleskema for 7.a.
på Søndre Skole,
1989.

Kursus-system	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSdag	FREDAG
08.00 08.45	1 TYS 5 E.J.	TYS 5 E.J.	TYS 5 E.J.	TYS 5 E.J.	FYS FY.F.L.
08.45 09.20	2 KRI 5 V.H.	MAT 5 F.L.	ENG 5 E.J.	MAT 5 F.L.	DAN 5 P.M.
09.20 10.35	3 SAM 5 A.E.	DAN 5 P.M.	DAN 5 P.M.	ENG 5 F.J.	DAN 5 P.M.
10.35 11.20	4 SAM 5 A.E.	DAN 5 P.M.	DAN 5 P.M.	HIS 5 A.E.	KLT. 5 P.M.
12.05 12.50	5 SAM 5 A.E.	ENG 5 F.J.	FYS FY.F.L.	HIS 5 A.E.	CX
13.05 13.50	6 MAT 2	ELE SLO.G.	MAT 5 F.L.	IDR RA C.I.	
13.50 14.35	7 CX	ELE SL Q.G.	CX	IDR RA C.I.	
	8	CX		CX	
	9				
	10				
	11				
	12				

Side 31:

Øverst: Fra Boholteskolen
sidste uger.
Juni 1987.

Nederst: Elever fra
Ellemarkskolen på
tur i 1974. På den tid
kørte man ikke med
cykelhjelm.

Børn og unge

Tina Dyrlov (født 1965) er født og opvokset i Køge, hvor hun stadig bor. Hendes forældre boede i pip-kvarteret, da hun blev født, men familien flyttede senere fra "pippen" til en villa i Nørremarken. Tina gik på Brochmands Skole, der i dag hedder Sct. Nicolai Skole. Hun husker den som en gammeldags skole, hvor det nye og mere moderne syn på børnene ikke var slået igennem endnu.

Tina fortæller: *Det jeg husker bedst fra min barndom og ungdom i Køge var de mange fællesskaber. Jeg elskede fællesskabet mellem os børn i pip-kvarteret. Børnene havde masser af tid sammen uden de voksne. Der var børn på gaderne, ude på markerne og på Åsen. Vi legede dåseskjul, byggede huler og stod på skøjter om vinteren. Om sommeren fik vi lov til selv at tage ned og bade ved havnen og på stranden. Senere startede jeg til både håndbold, fodbold og ridning, hvor der opstod nye fællesskaber. Ungdomsklubberne spillede en stor rolle for de unge i Køge. Der var bl.a. Myretuen, Strandgården, Spidsen og Bag Skorstenen. De voksne arrangerede fester, koncerter og ture for os unge. Så vi fik en masse oplevelser, som der ellers ikke var råd til.*

Da jeg blev ældre, kom jeg som så mange andre unge i Køge på diskoteket SiSi og danserestauranten Landsbyen på Torvet. Landsbyen blev senere til Ritz. Der var ikke så mange restauranter og spisesteder i Køge, men vi unge kom på H.C. Grillen i Nørregade og "Chicken og Burger" i Brogade. På H.C. Grillen stod der en flippermaskine – og så husker jeg, at man kunne købe cigaretter enkeltvis.

Billeder fra bl.a.
Køge Ungdomsskole
og klubben Spidsen.

Vibevej var kun en af flere veje med fuglenavne, og området blev derfor kaldt pip-kvarteret. Foto fra ca. 1980.

Fritidsjob

Mange af Køges børn og unge havde et fritidsjob. Nogle kørte med aviser, mens andre cyklede rundt med regninger om aftenen. Det sidste var faktisk ret attraktivt, da det gav drikkepenge nogle steder. Andre var dog mindre glade for, at der dukkede regninger op om aftenen.

Det var typisk drengene, der var bude for købmænd og slagtere, mens pigerne stod i butikker. Nogle af disse fritidsjob forsvandt dog i løbet af 1970'erne i takt med, at de små butikker lukkede. Til gengæld opstod nye muligheder. Man kunne blive flaskedreng i supermarkedet eller sælge pølser, grillkyllinger og pommes frites i grillbarerne.

I løbet af 1970'erne lukkede der hver eneste dag fire butikker i Danmark. De små købmandsbutikker og slagtere kunne ikke konkurrere med de store supermarkeder, der havde det hele til en billigere pris. I 80'erne dukkede der også discountbutikker som Netto op i gadebilledet, og selv Kvickly i Køge måtte hoppe med på discountbølgen i 1989.

De små købmandsbutikker (som nederst) blev udkonkurreret af de store supermarkeder. Øverst ses uddeler Tom Søndergård fra Kvickly i Vestergade i 1989.

Ung i Køge

Filmmanden Peter Aalbæk Jensen (født 1956) var ung i Køge i 1970'erne. Han fortæller: ***Jeg blev student fra Køge Gymnasium i 1975 og flytter derefter ind til storbyen Køge. Ja, sådan følte jeg det, fordi jeg kom fra Tølløse og Vallø. De følgende 10 år i Køge var i høj grad med til at forme mig. Jeg husker det som en kreativ periode, hvor alt var tilladt.***

Jeg tjente penge på at være vikar og støttepædagog på forskellige skoler og var utrolig glad for arbejdet. Jeg var hippie-typen, men røg aldrig hash. Folk blev sgu så dumme at høre på, når de gjorde det. I stedet mødtes vi og drak nogle øl på Den Blå Negl og Hugos Vinkælder. Der var altid 10-15 mennesker, som man kendte.

I 1979 flyttede jeg i et kollektiv i Nørregade. Det var den gamle lysbadeanstalt. Her etablerede jeg et lydstudie, som jeg kaldte Lemon Lydteknik. I de år kaldte jeg mig nemlig Holger Lemon Jensen. Der var jo så mange med navnet Peter.

Jeg spillede trommer i forskellige bands, men var ikke noget stort talent. I stedet lærte jeg i de år at organisere koncerter osv. Allerede på det tidspunkt var jeg interesseret i foto og film og søgte flere gange ind på Filmskolen. Men det var faktisk musikvideoerne, der blev min indgang til det hele. Da de blev populære i starten af 1980'erne, lokkede vi de store bands til Køge.

Peter Aalbæk Jensen blev student i 1975 og ses her sammen med Birthe Jacobsen.

I Hugos Vinkælder kunne man altid møde nogle af vennerne. Foto fra en generalforsamling i Club Pigalle ca. 1978.

Fritid

Det var langt fra alle unge i Køge, der var politisk aktive på venstrefløjens eller en del af ungdomsoprøret. De fleste børn og unge brugte deres fritid på at gå til spejder, gymnastik, håndbold eller anden form for sport. Fodbold tiltrak også i den periode de fleste tilskuere og største overskrifter. Det hele toppede i 1975, hvor førsteholdet blev danmarksmestre.

Peter Poulsen (født 1951) var en del af Køge Boldklubs førstehold fra 1970 til 1983. Han var med på holdet, da holdet vandt DM i 1975. Han spillede 400 kampe for Køge og 9 landskampe for Danmark.

Peter Poulsen fortæller: **Sammenlignet med i dag var forholdene i 1970'erne helt anderledes. Alle spillerne var amatører med fuldtidsjob. Vi trænede to gange om ugen – tirsdag og torsdag aften. Sådan var det vist i alle landets klubber. Vores træningstøj og fodboldstøvler betalte vi selv. Kun kamptøjet fik vi af klubben. Den eneste betaling vi fik, var gratis øl og en pakke 20 stk. cigaretter efter kampene. Jeg røg ikke selv, så dem gav jeg til min mor og far. Der var en fysioterapeut (Fru Nielsen) og en læge tilknyttet førsteholdet. Men fik vi en skade, var beskeden fra træneren, at det skulle løbes væk.**

Peter fortsætter: **I 1975 lå vi godt til i tabellen, men den sidste kamp skulle vindes, for at vi var sikre på at blive danmarksmestre. Vi mødte B1909 fra Odense på hjemmebane, og støttet af over 7000 tilskuere skuffede vi ikke. Det blev til en sikker 5-0 sejr og dermed klubbens andet Danmarksmesterskab. Det betød i øvrigt, at vi året efter skulle møde Bayern München fra Tyskland i Europa Cup'en for Mesterhold – altså det, der i dag hedder Champions League. Desværre tabte vi henholdsvis 5-0 og 2-1 i Københavns Idrætspark og i Bayern München. Men begge gange for 25.000 tilskuer, så det var en enorm oplevelse. Også at spille mod alle de store tyske stjerner, som vi kendte fra fjernsynet.**

[Handwritten signatures and notes:]

- Peer Holde*
- Kage*
- Larsen*
- D.M.*
- Larsen*
- Borg*

Et aktivt foreningsliv

Der har altid været et aktivt foreningsliv i Køge Kommune – også i perioden fra 1973 til 1989. Fodbold var kun én ud af de mange aktiviteter, som byens børn og unge kunne gå til.

Starten på Sjælland Rundt i 1988.

En ung Jes Dorph-Petersen og Gunnar Nu Hansen speaker til Sjælland Rundt i 1988.

Gymnastikopvisning
i Køge Museumshave
ved markeringen af
S-togbanens indvielse
i Køge i 1983.

Sjællandsmestre i
badminton for
puslingedrenge 1991.

Køgespejdere
ca. 1988.

Musikliv

Køge har altid haft et meget rigt og varieret musikliv. Der blev spillet jazz på Club Pigalle, pop og rock på Club Liverpool House på Teaterbygningen og rundt omkring på byens værtshuse og i ungdomsklubberne.

Mogens Hockerup (født 1953) har været meget aktiv i byens musikliv. Han har i mange år haft byens eneste musikbutik og har samtidig spillet i flere forskellige bands. Mogens fortæller: ***Jeg spillede trommer i bandet D-SET, der blev startet i 1968. Vi havde masser af jobs i Køge, København og andre steder i Danmark. I Køge var vi bl.a. opvarmningsband for de helt store udenlandske bands og sangere, når de spillede på Club Liverpool House, herunder Rod Stewart.***

Vi fortsatte langt ind i 70'erne, men vi blev lidt trætte af at spille for et publikum, som bare sad og røg hash. Derfor gik vi over til at spille mere dansktop-præget musik, som folk kunne danse til. I Køge spillede vi bl.a. på Landsbyen, Biblioteket og på Grotten. På Landsbyen var der amatørkonkurrencer hver torsdag, hvor der var øl og rejemadder til vinderbandet. Det blev til mange øl og rejemadder! Desuden var der et meget aktivt musikliv i byens ungdomsklubber. Jeg var selv med til at arrangere musikkonkurrencer på Spidsen – og så kom Køge Musikskole til i 1978.

GASOLIN

**spiller
i ungdoms-
klubben
MYRETUEN**

Ølby Lyng

**Torsdag den 14. juni
kl. 19 - 23**

Entré: Gæster og
medlemmer 10 kr.

Kim Larsen i front for Gasolin i Rishøjhallen i 1973.

Den engelske gruppe Slade spiller til Køge Byfest i 1978.

Lars Juul (født 1958) var bl.a. aktiv på Køges musikscene med bandet Paradox. Lars fortæller: *Jeg spillede guitar og sang i bandet, der startede som en trio i 1980. Vi spillede melodisk rock med covernumre af Toto, Saga, Chicago og Supertramp, der var meget populære udenlandske bands på det tidspunkt. Paradox var et fritidsband, hvor medlemmerne bl.a. underviste i musik og spil på byens ungdomsskoler, og jeg havde mit eget lille pladestudie i Vallø. Men i slutningen af 1980'erne kom det helt store gennembrud. Min lillebror var blevet en del af bandet, og han skrev et helt fantastisk nummer, som hed "Over and Over". Det sendte han ind til en musikkonkurrence på et kassettebånd, og for nu at gøre en lang historie kort, så ender det med, at vi vandt VM i rock i Tokyo i 1991. Det var musikproducenten Yamaha, der stod for arrangementet, så foruden 140.000 kr. fik vi også en masse gratis musikudstyr – guitarer, keyboards, trommesæt osv. Vi fik også udgivet et album, men det helt store gennembrud udeblev.*

Peter Belli ved Køge Byfest 1979.

Paradox. Lars Juul ses som nummer to fra venstre.

Tv og film

Selv om de fleste havde fået fjernsyn hjemme i stuerne, så trak biografen på Torvet mere i de unge. Indtil 1978 var der også en biograf (Kino) i Nørregade. Mange unge gad ikke se de kedelige programmer, som Danmarks Radio og de to svenske kanaler viste. Indtil 1988, hvor TV 2 gik i luften, var der kun en dansk tv-kanal, og kun få af DR's programmer henvendte sig til unge.

I 1973 havde kun de færreste køgensere et tv, der kunne vise programmerne i farve. Det vidste man, fordi alle med et tv skulle betale licens til Danmarks Radio. I 1973 betalte over 1,5 millioner sort/hvid-licens, mens under 130.000 betalte farvelicens. Først i 1978 betalte flere farvelicens end sort/hvid-licens.

Det var i øvrigt samme år, som tv-serien Matador første gang blev vist. I Matador følger man livet i den lille danske by Korsbæk i årene fra 1929 til 1947. I Køge fulgte man Matador med ekstra spænding, da en del af optagelserne var foretaget i byen. Sankt Nicolai Kirke og flere af de velbevarede gamle huse var de perfekte kulisser.

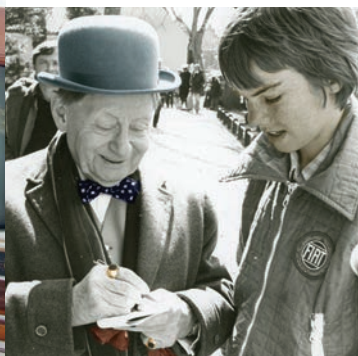
I Bio på Torvet viste de både udenlandske og danske film. I 1978 var den mest sete biograffilm i Køge - og i resten af Danmark - den amerikanske Grease. Men i 1970'erne og 1980'erne trak filmene om Olsen Banden også masser af køgensere til Bio.

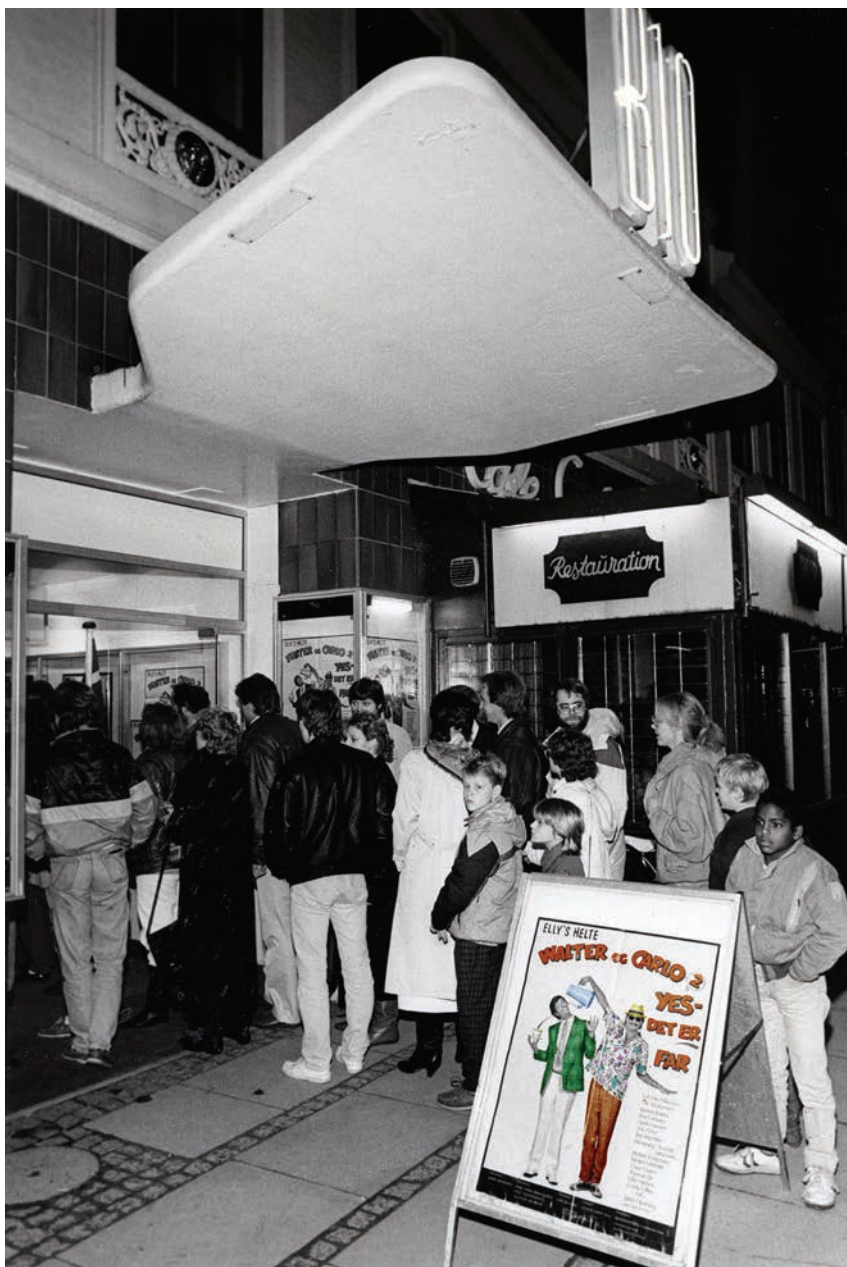

Grease var den mest sete biograffilm i 1978. Den solgte over én billion biografbilletter og var også et stort hit i Køge.

Sådan kunne stuen se ud i 1973. De fleste kunne i 1978 se Matador i farver.

Arthur Jensen skriver en autograf i en pause under optagelserne til Matador i Køge i 1978.

Der var kø foran Køge Bio i 1986, da de viste "Walter og Carlo 2 - Yes det er far".

Porno og sexualundervisning

Danmark var det første land i verden, der frigav pornoen. Det gik heller ikke ubemærket hen i Køge. I 1973 kom den første af flere pornografiske biografilm. Det var sjove og komiske film, men det var også film med hardcore sexscener. Man skulle dog være fyldt 15 år for at komme ind og se filmen i Køge Bio.

Ugens Rapport var et såkaldt mandeblad, der første gang blev udgivet i 1972.

I skolerne fik eleverne klar besked om sex. Ja, selv i de små klasser var budskabet ikke pakket ind, som det også fremgår af denne bog. Den udkom første gang i 1971 og kan fortsat købes.

Moren og faren kan godt lide hinanden.
De kysser hinanden.
Farens pik er blevet stor.
Den stritter lige ud i luften.

Moren og faren vil gerne have pikken ind i kussen.
Det er nemlig dejligt.

Tøj og mode

Det er ikke uden grund, at 1970'erne er blevet kaldt det brune årti. Det var de brune farver, der prægede tøjet og boligindretningen. Vægge og lofter blev malet brune, og det hele blev "peppet op" med orange og lilla. Selv mange af de nye køkkenting kunne fås i orange. Den lilla blev nærmest en del af uniformen for de kvindelige pædagoger.

Midt i 1970'erne var der ganske vist startet en punk-bevægelse i England, hvor den foretrukne farve var sort. I Danmark slog den igennem i starten af 1980'erne i bl.a. bz-bevægelsen, hvor unge i København besatte tomme huse. Men punk- og bz-bevægelsen fik ikke den store betydning uden for København, og ser man i dag tilbage på 1980'erne, så er tiåret præget af kraftige farver. Alt fra hårtørre, køkkenmaskiner, legetøj og drinks kunne man få i kraftige neon- og pastelfarver.

I løbet af 1980'erne kom der også mere fokus på kroppen. De mange nye stillesiddende jobs betød, at der var brug for motion. Der blev brugt nye ord som aerobic og workout. Det hele forgik i stramt farverigt tøj til høj disco-inspireret musik.

I Køge Ungdomsskole kunne pigerne få undervisning i at få lagt makeup. Foto fra 1986.

Udsalg i Boys & Girls, Nørregade 3. Ca. 1989.

Flipper eller disker

1970'erne har i dag et dårligere ry end 1960'erne. I de glade 60'ere blev velfærdssamfundet grundlagt. Det var et tiår med fuld beskæftigelse og masser af overskud til sjove eksperimenter inden for musik, mode osv. Det gik fremad på alle områder.

Det hele blev lidt mere brunt og kikset i løbet af 70'erne, der også blev kaldt det brune årti.

De efterfølgende 80'ere er blevet kaldt fattigfirserne. Ikke kun på grund af den økonomiske krise og arbejdsløshed, men lige så meget, fordi mange fra forældregenerationen mente, at de unge mest tænkte på sig selv. De unge i 80'erne blev nedsættende kaldt nå-generationen. Men de unge i Køge i 80'erne var ligeglade.

1970'ernes mode gik i flere retninger, hvilket også prægede de unge i Køge. Der var flipperne – også kaldet hippierne – som gik i hønsestrikk og indiske tørklæder, pludderbukser og kjoler.

Var man politisk aktiv på venstrefløj, var det smart med en murerskjorte. På den måde viste man, at man var solidarisk med arbejderne.

Diskerne gik i garbardinebukser med svaj, tætsiddende skjorter med store flipper og plateausko. Man var inspireret af, hvordan John Travolta så ud i filmen Saturday Night Fever og de fire medlemmer af tidens største navn inden for musikken, ABBA.

Annie og Johnny Knudsen havde butikken Hønseshop i Nørregade 9.
Foto fra 1974.

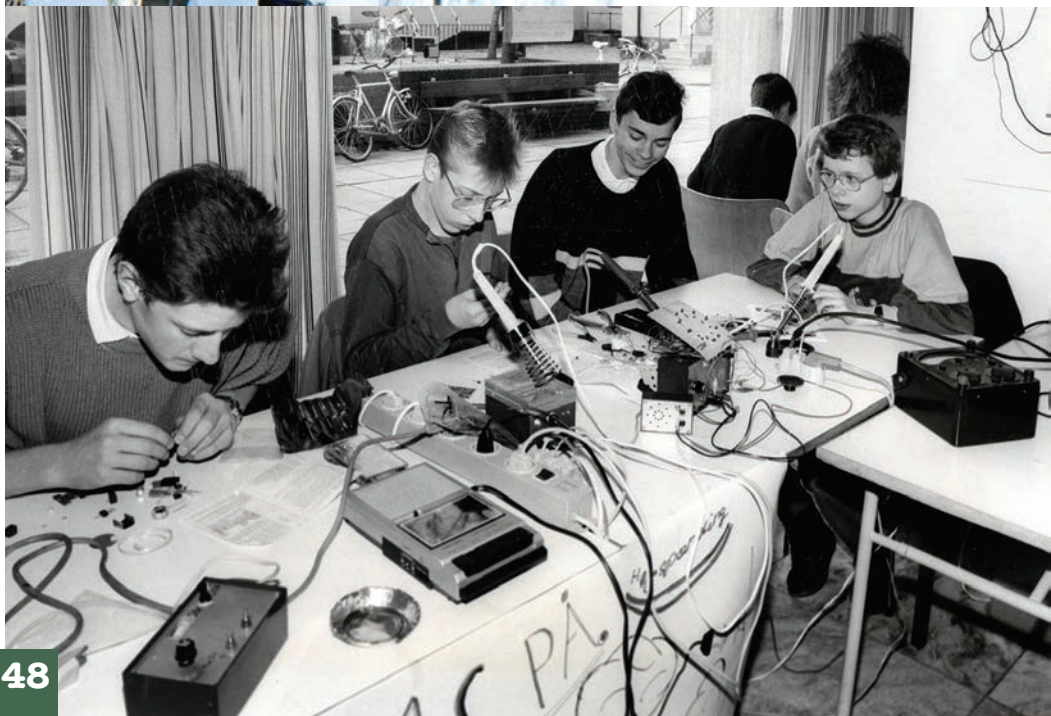
Hårrejsende mode i 1989 bliver fremvist af frisørerne Kirsten Buch og Lisbeth Jørgensen.

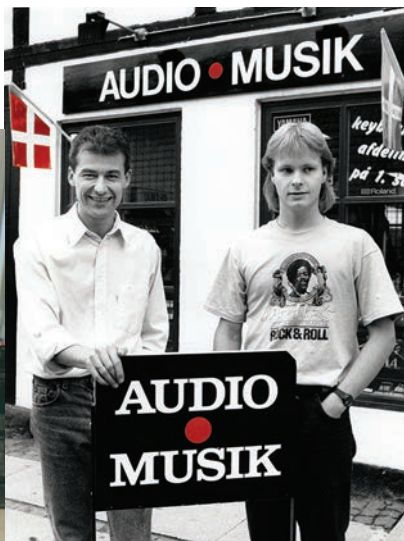

Ny teknologi

I 1973 ønskede mange konfirmander sig et stereo-anlæg med en pladespiller og store højtalere. Det fyldte godt inde på det lille værelse. Men fra 1973 til 1989 skete der en rivende udvikling inden for teknologien.

I 1979 sendte Sony deres første walkman på gaden, og nu kunne de unge pludseligt bevæge sig rundt i gaderne og høre musik. Ja, de kunne sågar stå på skateboard og høre musik samtidig. I løbet af 80'erne gik mange over til en discman, der kunne afspille det helt nye - nemlig cd'er.

Nye måder at bo på

Den øgede velstand og mere fritid betød, at mange mennesker ønskede at bo på en ny måde. Arkitekt Karsten Vibild (født 1936) har deltaget i hele udviklingen af boligbyggeriet i Køge i den periode, som denne bog handler om.

Karsten Vibild fortæller: *Køge Byråd var i starten af 1970'erne med til at sætte skub i hele udviklingen inden for det, som man kan kalde tæt/lav-boligbevægelsen. Det var helt nye boligtyper, der hverken var et parcelhus eller en lejlighed i et etagebyggeri. Det var lave række-huse med en lille have og masser af fællesarealer.*

Det startede med Tinggården i Herfølge syd for Køge, og i tidens demokratiske ånd var en gruppe fremtidige beboere med til at planlægge byggeriet sammen med os arkitekter. Hensigten var at opføre boliger med masser af plads til fællesskab. Der blev opført fælleshuse og et forsamlingshus og bygget med plads mellem boligerne, så beboerne kunne mødes tilfældigt og hygge sig sammen.

Tinggården i Herfølge, tegnet af arkitektfirmaet Vandkunsten, var et af Danmarks første tæt/lav bolig-områder.

Efterfølgende blev der opført flere nye tæt/lav boligområder i hele landet med Tinggården som en vigtig inspiration. I Køge Kommune opførte man bl.a. Lynggården og Ringen i Ølby Lyng, Torpegården, Hastrup Huse og Klemens Torp i Hastrup samt Nonnebanken, Præstebanken og Holmebæk Huse i Herfølge. Karsten Vibild har desuden – sammen med kommunen - spillet en vigtig rolle i arbejdet med at forbedre og bevare den gamle boligmasse i Køge.

Farver, farver, farver i hele huset. Køkken og børneværelser fra 1970'erne.

Kollektiver

I 1974 var der mellem 12 og 15.000 kollektiver i Danmark, men allerede midt i 1980'erne var tallet nede på 5.000. Der boede i gennemsnit otte voksne i et kollektiv, så da antallet af kollektiver var på sit højeste, boede omkring 100.000 mennesker i et kollektiv. Det var dog langt fra den gennemsnitlige dansker, der boede i kollektiv. En undersøgelse viste, at næsten alle var unge studerende eller offentligt ansatte, der stemte på et af de politiske partier på venstrefløjen.

Eva Nysteen (født 1956) fortæller: *Jeg var lige blevet færdig som sygeplejerske, da jeg i 1978 flyttede ind i et kollektiv midt i Køge. Kollektivet bestod af unge først i 20'erne, og der var ingen børn. Vi var politisk aktive på venstrefløjen og var med i forskellige græsrodsbevægelser. I starten havde kollektivet fællesøkonomi og fælles tøj, og på husmøder blev opgaverne med madlavning og rengøring fordelt. Hver kollektivist havde kun sin egen seng og en trækasse med personlige ejendele. Resten var fællesskabets.*

Guitar –
og ingen mobiler –
i københavner-
kollektiv i 1970'erne.

Vores kollektiv var samlingssted for mange andre politisk aktive i bl.a. Organisationen til Oplysning om Atomkraft (OOA) og den lokale kvindebevægelse. Vi var også aktive i arbejdet for ligeløn – bl.a. da de såkaldte plattedamer på Den Kongelige Porcelænsfabrik strejkede i 1976.

Efterhånden fik alle i kollektivet eget værelse og fællesøkonomien ophørte. Men der var stadig en fælles madkasse, og vi skiftedes til at lave mad, gøre rent og ordne haven. Selvfølgelig var der også uenigheder og konflikter, som vi måtte få tacklet. Så på den måde var det nogle meget lærerige år med mange gode oplevelser, venskaber, fester og hygge.

Ulla, Peter og Lone fra københavnerkollektiv. Batik, islandsk sweater og Peru-hue fra udstilling i Den Gamle By i Aarhus.

En by i udvikling

Køge har gennemgået en enorm udvikling siden grundlæggelsen i 1288. I takt med, at der ikke var brug for så mange mennesker til arbejdet i landbruget, var det i byer som Køge, at man kunne finde arbejde i de nye industrier. Der skød også hele tiden nye forretninger op, som havde brug for ansatte. Det betød, at der var brug for at udvikle byen – skabe bedre transportmuligheder og bygge nye boliger.

Kristian Ebbensgaard (født 1943) sad i Køge Byråd for partiet Venstre fra 1974 til 1994, så han har om nogen fulgt udviklingen i den periode, som denne bog handler om.

Kristian Ebbensgaard fortæller: *"Jeg blev valgt ind i byrådet i 1974. Det var det første valg efter kommunesammenlægningen i 1970, så Rådhuset skulle udvides for at gøre plads til en større administration. Man fjernede hele Bygårdsstræde og byggede det nye rådhus med den glasoverdækkede arkade og de mange kontorer. Det betød, at Dagbladet og Politistationen, der havde haft til huse i Bygårdsstræde, måtte finde nye bygninger. Under byggeriet af det nye rådhus holdt vi vores byrådsmøder på Hotel Hafnia, der i øvrigt senere blev revet ned, da der skulle gøres plads til en S-togsstation. Det nye rådhus blev indviet i 1978.*

Politikere,
embedsmænd og
en koordinator
markedsfører
byjubilæet i 1988.

De første år skulle vi tage stilling til en masse nye miljø- og planlove, men det har i det hele taget været fantastisk at være med til at præge byens udvikling i en så lang periode. Der er blevet udviklet nye boligområder og opført skoler og daginstitutioner. En ny handels-skole kom til i 1982 og Erhvervsskolen (Teknisk Skole) i 1983. Vi skulle også træffe vigtige beslutninger, da Tøxens Skole og Brochmands Skole skulle sammenlægges til Sct. Nicolai Skole, og da parcelhuse skulle rives ned for at gøre plads til, at S-toget kunne komme til Køge.”

Køge Handelsstandsforenings formand Kjeld Engell indvier Køges første kontantautomat, Torvet 10, ca. 1985.

Genbrug

I 1988-89 gav et genbrugsstativ ballade i Køge. Jens Benfeldt, der var formand for Metal Køge, havde fået den gode idé at få udformet et genbrugsstativ, der skulle ud at stå ved alle husstande i Køge. Køge Kommune havde bestilt 8000 stativer, så de var klar, når der var krav om, at papir og glas skulle sorteres fra husholdningsaffaldet. Jens Benfeldt mente, at projektet ville give mange lokale arbejdspladser, hvis bare man kunne få landets øvrige kommuner til at købe genbrugsstativet fra Køge. Desværre var det langt fra alle i Køge, der tog godt imod stativet. Mange mente, at det var grimt og helt unødvendigt. Man havde jo allerede spejderne til at hente gamle aviser og flasker. Men genbrugsstativet kom ud til køgeborgerne, hvor det stod i en årrække. En gruppe borgere var så utilfredse med den politiske håndtering af sagen, at de dan-nede en liste til kommunalvalget i 1989. Den fik navnet Køge Listen og endte med at få valgt en per-son ind i byrådet.

Jens Benfeldt med modeller af genbrugsstativet.

Socialdemokratisk styre

I hele den periode, hvor Kristian Ebbensgaard sad i byrådet for partiet Venstre var der socialdemokratisk styre. Ja, Køge havde faktisk haft en socialdemokratisk borgmester siden 1921. Den 1. april 1974 overtog Jørgen Jørgensen (1923-92) borgmesterkæden fra Aage Sund, der havde været borgmester siden 1959.

På grund af kommunesammenlægningen blev Jørgen Jørgensen borgmester for en større kommune, og han sad på posten til sin død i 1992. Han var utrolig aktiv i de 18 år som borgmester og med til at præge udviklingen i en periode, hvor Køge blev moderniseret inden for skole og kultur. Samtidig var han en stor fortaler for bevarelsen af den gamle middelalderby.

I 1973 var der valg til det danske folketing. Det omtales i dag som jordskredsvalget, da tre nye partier blev valgt ind i Folketinget: Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti. Det bliver betragtet som et protestvalg mod de gamle partier. Ikke mindst Socialdemokratiet, der

Side 57:

Aage Sund giver borgmesterkæden videre til Jørgen Jørgensen i 1974.

Der tælles stemmer.

Fra venstre:

Kristian Ebbensgaard, ubekendt, Jørgen Jørgensen og Kurt Christoffersen. 1985.

havde været med til at opbygge det danske velfærdssystem op gennem 1960'erne. Men det havde ført til et højt skatte-tryk og en masse ansatte i det offentlige. Fremskridtspartiet var stiftet af advokat Mogens Glistrup, der ligefrem pralede med, at han slet ikke betalte skat og arbejdet i det offentlige kaldte han papirusseri. I Køge fik de tre nye partier henholdsvis 15,7 %, 11,0 % og 2,0 % af stemmerne. Socialdemokratiet forblev dog det største parti i Køge med 28,2 % af stemmerne til folketingsvalget i 1973.

Fritz Mortensen
stod for denne
karikaturtegning.

Køge Byråd ca. 1986.

S-toget kommer til Køge

Bus 121 spillede i mange år en meget vigtig rolle for Køge og køgenserne. Bussen kørte langs Køge Bugt og bragte igennem mange årtier folk til og fra Køge. Busruten blev både brugt af folk, der skulle til og fra arbejde og af unge fra Ishøj, Greve og Solrød, der gik i byen i Køge. Også unge køgensere, der skulle ind til Købehavn brugte bus 121.

Men i løbet af 1970'erne blev S-toget mod Køge udbygget. I 1979 kunne man køre helt fra København til Solrød med Køge Bugt-banen, og endelig i 1983 kom den store dag, hvor S-toget kørte helt til Køge. Bus 121 mistede langsomt sin betydning, men fortsatte dog stadig som natbus for blandt andre festglade unge køgensere.

S-togsforlængelsen til Køge betød, at man kunne komme til København på kun 25 minutter. Der kørte tre S-tog til og fra Køge, og mange køgensere lærte hurtigt de faste minuttal fra Køge: 17, 37 og 57. Når man så skulle hjem fra København, var minuttallene: 59, 19 og 39. Desuden kørte der ekstra myldretidstog fra Køge om morgenen og igen den modsatte vej fra København sidst på eftermiddagen.

Lørdag den 24. september var Dronning Margrethe og Prins Henrik med det først S-tog til Køge. Det standsede første gang i Køge Kommune ved Ølby Station. Da regentparret kom til Køge Station, var det til fest, musik og gratis morgenbord til de fremmødte.

De fleste var glade, men det var ikke alle, som havde glemt, at man havde været nødt til at rive huse ned, for at gøre plads til S-toget.

Velkomst i lange baner:

På Jersie Station, på Stationspladsen af "H.C. Andersen" og i Jernbanegade i Køge.

24. september 1983.

Året efter S-togsindvielsen i Køge var der stor tilfredshed i byen. Ikke mindst de handlende var glade for, at det havde trukket en masse ekstra endagsturister til byens gader og butikker.

Jersie Station, hvor Solrøds borgmester Arne Haugaard (i lys frakke), modtager de kongelige gæster med officielt følge.

Nye køgensere

Byrådet i Køge og Roskilde Amt (i dag en del af Region Sjælland) havde op gennem 1970'erne arbejdet med planerne om et nyt sygehus ved Ølby. Det fik navnet RASK – **R**oskilde **A**mts **S**ygehus **K**øge – og blev opført på en mark ved Ølby. De oprindelige planer talte om mellem 500 og 800 sengeplader, men da det stod færdigt, var der kun 285 sengepladser. Sparekniven havde skåret resten væk.

Sygehuset blev bygget i to etager og på en sådan måde, at det var nemt for både personale og patienter at komme rundt mellem de forskellige afdelinger. Rundt om selve sygehuset blev der plantet en ringformet skov. Den første patient blev indlagt på det store sygehus i januar 1989, og senere samme år tog man imod den første lille baby fra lokalområdet.

Nedenfor: Det nye sygehus R A S K. 25 år senere fandt ærkæologer en ægte ringborg fra Vikingetiden, ganske tæt ved Køge.

Side 61:
Presse og politikere, her Ib Vindelev og Ebbe Bondegaard Madsen, mødte op i 1989, da den første patient blev indlagt på R A S K, og da det første barn blev født.

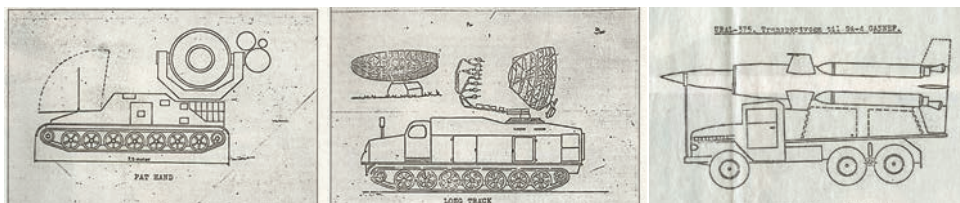
Køge 1989

Når man om 100 år læser om perioden fra 1973 til 1989, vil Køge nok ikke være nævnt i historiebøgerne. Det er to verdenshistoriske begivenheder, som indrammer perioden: Energikrisen i 1973 og Berlinmurens fald i 1989.

Berlinmurens fald anses af mange som afslutningen på Den Kolde Krig. Det kalder man perioden efter 2. Verdenskrig, hvor Europa var delt mellem på den ene side de østeuropæiske lande, der var styret af Sovjetunionen, og på den anden side de vesteuropæiske lande. Man talte om, at et usynligt jerntæppe delte Europa mellem de kommunistiske lande og de kapitalistiske lande. Berlinmuren mellem Østberlin og Vestberlin var det mest tydelige tegn på denne deling.

Utallige bøger og film handler om spioner, der arbejdede på den anden side af Jerntæppet. Fra filmens verden er James Bond nok den mest kendte. Men en mand fra Køge spillede faktisk en vis rolle under den kolde krig. Hans Christian Nielsen (født 1924) var købmand og aktiv rally-kører i sin fritid. I den forbindelse blev han inviteret til løb i blandt andet Polen og Østtyskland. Det gav ham mulighed for at komme tæt på militære anlæg og finde ud af, hvordan de så ud. I al hemmelighed tog han billeder, som han gav videre til den danske efterretnings-tjeneste. I 17 år fra 1963 til 1980 var han spion for Danmark på omkring 25 ture i østeuropæiske lande.

Tegninger, som H.C. Nielsen skulle indprente sig, så han kunne genkende fx transportable radarantenner og affyrs-lastbiler til SA 4-missiler.

H.C. Nielsen med sin Ford Cortina GT på Rådhuspladsen i 1963, hvor han deltog i Monte Carlo-løbet gennem Europa.

Selv om Køge ikke spiller en stor rolle i hverken Danmarks-historien eller Verdenshistorien, så går den ikke ubemærket hen over Køge i perioden fra 1973 til 1989. Ja, man kan rent faktisk bruge Køge som udgangspunkt for at fortælle store dele af historien. Ungdomsoprøret, kvindebevægelsen, udviklingen i skolerne, musikken, sporten, de nye boligformer, butiksdøden og indvandringen fra andre lande er blot nogle af de vigtige elementer af historien, som man kan fortælle med udgangspunkt i Køge.

Som nævnt i starten, så giver denne bog ét bud på, hvad der skete i Køge fra 1973 til 1989. Man kunne give andre bud. Tal med dine forældre og dine bedsteforældre og lad dem give deres bud på, hvad der skete i perioden. På den måde får du sat kød og blod på begivenhederne fra 1973 til 1989.

Berlinmuren faldt d. 9. november 1989 om aftenen. Det blev et symbol på afslutningen af Den Kolde Krig.

Om Hit med Historien

Bind 8 i serien fortæller om Køge i 70'erne og i '80'erne – en tid præget af ord som normskred, energikrise, jordskredsvalg, EF, økonomisk krise, genopretning, arbejdskonflikter, kollektiver, kvindebevægelse og diskoteker.

Forfatter og billedredaktør på bogen er Troels Gollander, der traditionen tro har inddraget børn/unge i den alder, som udgør den primære målgruppe. Denne gang er projektets børnekon-sulenter 8.b. fra Hastrupskolen. Eleverne har bidraget aktivt og engageret med input undervejs i processen fra planlægning til udgivelse af bogen.

Desuden har arkivar Lars Kjær fra Køge Byhistoriske Arkiv bidraget til billedredaktionen.

Bibliotekar Jacob Kobbernagel er webmaster på hjemmesiden www.hitmedhistorien.dk, hvortil forfatteren, Troels Gollander har leveret supplerende stof og undervisningsmateriale, som den nysgerrige læser og underviser kan arbejde videre med. Køge Byhistoriske Arkiv og Køge Museum/Museum Sydøst-danmark kan desuden bidrage med supplerende billedmate-riale og facts om bogens periode.

Bogen har modtaget støtte både fra Kultur- og idrætsudvalget og Skoleudvalget i Køge Kommune. Desuden er givet støtte fra Nordea Fonden, Carlsen-Langes Legatstiftelse, Lisa og Gudmund Jørgensens Fond og Trelleborg Fonden.

Projektet er meget taknemmelig for den økonomiske støtte, som sammen med det løbende salg af Hit med Historiens bøger, har gjort det muligt at realisere bind 8 i serien.

De deltagende institutioner bidrager med personaleressourcer, administration og konstruktivt samarbejde.

Maj 2017

*Jytte Dahl, Birte Broch, Karin Larsen,
Claus Mechlenborg og Britta Overgaard Jensen*

Serien Hit med Historien sætter fokus på Køge og undersøger, hvordan byens historie er specifik, men også præget af mere generelle udviklingstendenser. Hit med Historien er et praksisrelateret bidrag til undervisningen på skolerne og appellerer samtidig til lokalhistorisk interesserede læsere i alle aldre.

Formålet med projektet Hit med Historien er at give børn i Køge lettere adgang til kulturarven, at formidle Køges lokalhistorie til børn og unge i deres egen medievirkelighed for dermed at styrke børns bevidsthed og identitet gennem en lokal forankring.

Hit med Historien er udviklet i samarbejde mellem Køge Museum/Museum Sydøstdanmark, Køge Byhistoriske Arkiv, KøgeBibliotekerne, Hastrupskolen samt pædagogisk konsulent Karin Larsen.

Fra venstre ses: Jacob Kobbernagel, Britta Overgaard Jensen, Troels Gollander, Karin Larsen, Birte Broch, Claus Mechlenborg, og Jytte Dahl.

Henvisninger

- aerobic 45
- aktivisme 20-23
- arbejdsløshed 16, 18, 46
- atomkraft 20-21, 53
- badminton 39
- Berlinmuren 62-63
- bolig 6, 7, 50-51, 54, 55
- Bygårdsstræde 54
- børn og unge 4-7, 14, 18, 24, 25, 29, 30, 32-35, 38, 42
- Codan Gummi A/S 12, 15, 17, 19, 24
- disker 46
- Dronning Margrethe 10, 11, 58, 59
- EDB 30
- Ellemarksskolen 29, 30, 31
- film 35, 42, 44, 46
- fjernsyn (tv) 4, 18, 42
- flipper 46
- fodbold 32, 36-37
- fritid 34, 36-39
- fritidsjob 34
- genbrug 55
- grillbar 32, 34
- gymnastik 36, 37
- gæstearbejdere 14-15
- Hellesen 17
- Herfølge 6, 30, 37, 38, 50, 54
- hippier 46
- industri 11, 12-17
- Jordskredsvalget 56
- Junckers Savværk 12, 13, 17, 19, 22, 24
- Jørgensen, Jørgen 10, 19, 23, 56-57
- kassettebånd 41, 48
- Kemisk Værk (KVK) 12, 22-23, 24
- kollektiv 26, 35, 52-53
- kvindekamp 26-27
- Køge Gymnasium 21, 25, 28, 35
- Køge Handelsskole 23
- Køge Havn 12, 55
- Køge Torv 7, 8-9, 16, 21, 23, 42
- Matador 42
- Mellemøsten 7
- miljø 10, 13, 20-23, 55
- mode 45, 46
- musik 35, 40-41, 45, 46, 48
- oliekrise (energikrise) 7, 18, 62
- OOA 20-21, 53
- porno 44
- Rådhuset 54
- Sjælland Rundt 38
- skole 28-31, 32
- slagteriet 13, 16
- Socialdemokratiet 56-57
- spejdere 39, 55
- spion 62
- sport 36-39
- S-tog 16, 54, 55, 58
- sygehuset (RASK) 60-61
- Tinggården 50
- tøj 4, 45
- ukrudtsmiddel 22
- ungdomsklubber 32, 40
- ungdomsoprør 4, 24-27, 28, 63
- walkman 48, 49
- workout 45
- Ølby 51, 58, 60

Bøger

Denne bog er bind 8 i serien Hit med Historien.

De syv første bind er:

Køge 1288-1536 Middelalderen, Hit med historien 6

Køge 1500-1700 Renæssancen, Hit med historien 5

Køge 1700-1850 Byen og borgerne, Hit med historien 4

Køge 1850-1914 Frihed, folkestyre og fremskridt, Hit med historien 3

Køge 1914-1949 Mellem krig og fred, Hit med historien 2

Køge i 1950'erne, Hit med historien 1

Køge 1958-1973 En by under forvandling, Hit med historien 7

Andre bøger om Danmark i 1970'erne og 1980'erne:

Annemette Bach: Forstad og fristad, Gyldendal 2010

Jens-Emil Nielsen: Ung i 70'erne, Bogforlaget HER&NU, 2004

Jens-Emil Nielsen: Ung i 80'erne, Bogforlaget HER&NU, 2005

Ove Dahl: Tilbage til 70'erne, Gyldendal 2008

Illustrationer

Køge Byhistoriske Arkiv: Side 4 nederst, 5, 8, 9, 10, 12, 13, 15 øverst, 17, 26 øverst, 31, 35 øverst, 36, 37, 38, 39 øverst og nederst, 40 nederst, 41 øverst, 45, 48 øverst tv., 49 øverst tv., 57 nederst, 58, 59.

Køge Byhistoriske Arkiv/Dagbladet: Forsats, side 6, 7, 10 midten, 14, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 28, 30 øverst, 32, 33, 35 nederst, 39 midten, 42 nederst th., 43, 45, 46, 47, 48 nederst, 49 nederst og øverst th., 54, 55, 56, 57 øverst, 61 nederst, 62, 67.

Køge Byhistoriske Arkiv/Køge Foto Klub: Side 4 øverst, 15 nederst, 39 nederst.

Køge Byhistoriske Arkiv/Køge Medie Center: Side 34 øverst.

Køge Byhistoriske Arkiv/Lars Kjær: Side 65.

Køge Byhistoriske Arkiv/Mogens Sørensen: Omslag, side 11.

Køge Byhistoriske Arkiv/Peter Klein Pedersen: Side 20, 21, bagsats.

Køge Bibliotek: Side 44 nederst.

Gamle Køge: Side 40 midten.

Scanpix: Side 26 nederst, 48 øverst th., 63.

Troels Gollander: Side 34 nederst, 42 nederst tv., 44 øverst, 50, 51, 53 øverst og nederst. (Alle fra udstilling i Den Gamle By i Århus. Dog ikke side 50).

Privat: Side 27, 29, 30 nederst, 41 nederst.

Peter Wiwe: Side 52, 53 midten tv.

Arkitekt C.F. Møller: Side 60 (fotoğraf: Jan Kofod Winther), 61 øverst.

Club Pigalle ca. 1975.

MKRAFTMARCH
1978
NS - KØBENHAVN

KØGE 1973 - 1989

HIT MED HISTORIEN 8

9 788790 252649

